

Nr 18

Socialförsäkringsutskottets betänkande i anledning av motion om höjt sjukpenningtillägg vid hemarbete.**Motionen**

I motionen 1972:219 av herr Helén m. fl. (fp) hemställs att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär *dels* förslag till nästa års riksdag om höjning av det frivilliga sjukpenningtillägget för hemmame, motsvarande levnadskostnadernas ökning sedan föregående höjningstillfälle, *dels* utredning angående särskild tilläggssjukpenning för hemmavarande föräldrar som har vård om minderåriga barn.

Gällande bestämmelser

Vid sidan av den obligatoriska sjukpenningförsäkringen finns vid de allmänna försäkringskassorna en frivillig sjukpenningförsäkring. Denna står öppen *dels* för försäkrad, som tillhör den s. k. hemmameförsäkringen eller som skulle ha tillhört denna om hans årliga arbetsinkomst understigit 1 800 kronor, *dels* för vissa studerande. Bestämmelserna härom återfinns i 21 kap. lagen om allmän försäkring och i kungörelsen (1962:402) om frivillig sjukpenningförsäkring hos allmän försäkringskassa. Dessa bestämmelser innebär för hemmamekar och därmed jämställda i huvudsak följande. Försäkring kan ske för sjukpenningtillägg (dvs. sjukpenning utöver obligatorisk sjukpenning) om lägst en krona och högst nio kronor per dag. Den sammanlagda sjukpenningen får dock ej överstiga femton kronor om dagen. Försäkringen kan tecknas med en karenstid av 3, 18, 33 eller 93 dagar. Försäkrad, som är placerad i sjukpenningklass 1 eller 2, kan även välja försäkring utan karenstid.

Tidigare riksdagsbehandling m. m.

Maximibeloppet för sjukpenning inom den frivilliga sjukpenningförsäkringen, inklusive sjukpenning på grund av den obligatoriska försäkringen, höjdes år 1962 till 12 kronor per dag och fastställdes 1966 till nuvarande belopp, 15 kronor om dagen.

Frågan om den principiella utformningen av sjukförsäkringsskyddet för hemmafruar diskuterades ingående under förarbetena till lagen om allmän försäkring. Socialförsäkringskommittén, vars utredningsförslag »Förtidspensionering och sjukpenningförsäkring m. m.» (SOU 1961:29) låg till grund för propositionen i ämnet, övervägde men förkastade tanken att införa en obligatorisk tilläggssjukpenningförsäkring för hemmafruar. Departementschefen, vars uttalanden härutinnan godtogs av riksdagen, anförde härom (prop. 1962:90, s. 273):

För egen del har jag kommit till samma uppfattning som socialförsäkringskommittén. För mig, liksom för kommittén, har väsentligen två synpunkter varit bestämmande. För det första kan man inte bortse från att stora svårigheter möter då det gäller att finna säkra hållpunkter för en gradering i det enskilda fallet av sjukpenningens storlek. Vanligen är ju tilläggssjukpenningen avsedd att ersätta en inkomst, som faller bort på grund av sjukdom, men beträffande hemmafruarna skulle man få bestämma tilläggssjukpenningen med ledning av en uppskattning av de merutgifter i hemmet, som förorsakas av att husmoderns arbetsinsats bortfaller. Dessa merutgifter varierar kraftigt efter en mångfald skiftande omständigheter, bland dem barnantalet samt behovet av och kostnaden för lejd hjälp. Det skulle knappast vara möjligt att inom ramen för schablonregler komma fram till en rättvisande beräkning av dessa utgifter. För det andra har jag den uppfattningen att avgifterna för en försäkring avseende tilläggssjukpenning åt husmodern för många familjer skulle bli alltför betungande, om inte bidrag till försäkringen lämnades av statsmedel, något som jag inte anser böra ske i fråga om en obligatorisk sådan försäkring.

Vid 1970 års riksdag väcktes motioner med yrkande om utredning angående höjning av sjukpenningtilläggen. I sitt av riksdagen godkända utlåtande 1970:5 avstyrkte *andra lagutskottet* motionerna och anförde:

Enligt uttalande i årets statsverksproposition kommer frågan om sjukpenningens inordnande i beskattningssystemet inom kort att utredas. I samband med detta utredningsarbete måste också frågan om en ökning av de nuvarande sjukpenningbeloppen prövas. Med hänsyn härtill saknas anledning för riksdagen att ta något initiativ i anledning av motionerna i denna del.

Den av utskottet omnämnda utredningen tillkallades efter Kungl. Maj:ts bemyndigande den 27 maj 1970 och har antagit namnet *sjukpenningutredningen*. I utredningsdirektiven (S 1971:33) framhålls bl. a. att sjukpenningförsäkringen är uppbyggd efter inkomstbortfallsprincipen men att vissa undantag härifrån finns, såsom hemmamakeförsäkringen och den frivilliga sjukförsäkringen för hemmamakar och vissa studerande. Fortsättningsvis uttalas i direktiven bl. a. följande:

Om sjukpenningförmånerna blir skattepliktig inkomst innebär detta att också sådan ersättning som inte baserar sig på arbetsinkomst blir skattepliktig inkomst, såvida inte vissa förmånsformer undantas från skatteplikt. Utredningsmannen bör överväga den lämpliga lösningen med utgångspunkt i ett så långt möjligt konsekvent genomförande av principen om skatteplikt för sjukpenningförmånerna. Vid en beskattning av sjukpenningförmånerna måste de räknas upp till en sådan nivå att de efter skatt ger minst samma kompensationsgrad som f. n.

Sjukpenningutredningen beräknas slutföra sitt arbete under innevarande år.

Genom beslut vid 1970 års riksdag byggdes den dåvarande hemmafruförsäkringen ut till att omfatta också hemanarbetande män. Samtidigt genomfördes, i anslutning till övergången till obligatorisk särbeskattning av äkta makar och likställda, vissa ändringar i sjukförsäkringens avgiftsregler. Ändringarna innebär bl. a. att skyldigheten att erlagga sjukförsäk-

ringsavgift är beroende enbart av den försäkrades egna inkomstförhållanden även då det gäller makar och likställda. Detta betyder i praktiken att hemarbetande make utan arbetsinkomst är befriad från att erlägga avgift för den obligatoriska sjukförsäkringen (2LU 1970:42).

I motioner till 1971 års riksdag framfördes på nytt krav på höjning av sjukpenningtilläggen. Motionerna avslogs av riksdagen på hemställan av socialförsäkringsutskottet (SfU 1971:2) med hänvisning till att de i motionerna aktualiserade frågorna redan var föremål för utredning.

Utskottet

Vid sidan av den obligatoriska sjukpenningförsäkringen finns vid de allmänna försäkringskassorna en frivillig sjukpenningförsäkring, som är avsedd främst för dem som tillhör den s. k. hemmakeförsäkringen och för studerande. Sådan försäkring kan meddelas för ett sjukpenningtillägg om högst nio kronor per dag. Den sammanlagda sjukpenningen, dvs. obligatorisk sjukpenning jämte sjukpenningtillägg, får dock inte överstiga femton kronor om dagen. Detta maximibelopp har varit oförändrat sedan den 1 januari 1967.

I den nu behandlade motionen föreslås en höjning av maximibeloppet beträffande sjukpenningtillägg för hemmakar med hänsyn till de kostnadsstegringar som skett sedan det nu gällande beloppet fastställdes. Vidare framförs krav på utredning av frågan om en särskild tilläggssjukpenning för hemmavarande föräldrar som har vård om minderåriga barn. Motionärerna menar att man på längre sikt bör överväga att för denna kategori införa en obligatorisk sjukpenningförsäkring med statsbidrag till hela eller större delen av avgiften.

Motioner om höjning av sjukpenningbeloppen avslogs av 1970 års riksdag med hänvisning till att denna fråga måste prövas av den då aviserade utredningen om sjukpenningens inordnande i beskattningssystemet (2LU 1970:5). I direktiven för denna utredning, den s. k. sjukpenningutredningen (S 1971:33), uttalas bl. a. att sjukpenningförmånerna, om de beskattas, måste räknas upp till en sådan nivå att de efter skatt ger minst samma kompensationsgrad som för närvarande.

I motioner vid 1971 års riksdag framställdes återigen krav på höjning av de frivilliga sjukpenningtilläggen, särskilt i fråga om hemarbetande makar. På hemställan av socialförsäkringsutskottet avslogs även dessa motioner med hänvisning till sjukpenningutredningens arbete (SfU 1971:2).

Sjukpenningutredningen beräknas slutföra sitt arbete under innevarande år.

Utskottet finner sig sakna anledning frångå sin förra årets intagna ståndpunkt att något riksdagens initiativ i fråga om höjning av sjukpenningtilläggen för hemmakar inte erfordras med hänsyn till pågående utredningsarbete. Mot bakgrund av detta arbete finner utskottet

ej heller skäl att biträda motionärernas förslag om en utredning angående särskild tilläggssjukpenning för hemmavarande föräldrar som har vård om minderåriga barn.

Utskottet hemställer därför
att riksdagen avslår motionen 1972:219.

Stockholm den 5 april 1972

På socialförsäkringsutskottets vägnar

TORSTEN FREDRIKSSON

Närvarande: herrar Fredriksson (s), Lundberg (s), Jonsson i Mora (fp), fröken Sandell (s), herrar Ringaby (m), Karlsson i Ronneby (s), Magnusson i Nennesholm (c), Persson i Stockholm (s)*, fru Håvik (s), fröken Pehrsson (c), herrar Olsson i Stockholm (vpk)*, Andersson i Nybro (c), fröken Bergström (fp), herrar Signell (s) och Andersson i Ljung (m).

* Ej närvarande vid betänkandets justering.

Reservation

av herr Jonsson i Mora (fp) och fröken Bergström (fp), som
dels anfört följande

”Som ovan anförts har sjukpenningen inom den frivilliga sjukpenningförsäkringen under mer än fem år varit maximerad till sitt nuvarande belopp, femton kronor om dagen. Den ökning av levnadskostnaderna som ägt rum under denna period har medfört en väsentlig urholkning av försäkringsskyddet för hemmamakar. Det är därför enligt vår mening angeläget att det nuvarande maximibeloppet höjs. Denna åtgärd bör lämpligen övervägas i samband med sjukpenningutredningens pågående arbete rörande frågan om sjukpenningens inordnande i beskattningssystemet. Förslag om höjning av sjukpenningtilläggen för hemarbetande bör framläggas samtidigt som resultatet av denna utredning föreläggs riksdagen.

Utöver den höjning av den frivilliga sjukpenningen som är påkallad av kostnadsstegringar är det enligt vår mening motiverat att åstadkomma ytterligare förbättringar för hemmavarande föräldrar med minderåriga barn. Kostnaderna vid ett sjukdomsfall blir ju ofta betydligt högre för den som har småbarn än för andra. En möjlighet skulle vara att för denna kategori införa en obligatorisk sjukpenningförsäkring med statsbidrag till hela eller större delen av avgiften. Givetvis måste förutsättningarna för och de ekonomiska konsekvenserna av en sådan reform noga utredas. Förslaget i motionen bör ses som ett led i en större familjepolitisk reform

där samhällets stöd till olika former av barntillsyn – såväl vårdnadsbidrag som subventionering av barnstugor och familjedaghem – bildar en helhet.”

dels ansett att utskottet bort hemställa

”att riksdagen med bifall till motionen 1972:219 i skrivelse till Kungl. Maj:t begär *dels* förslag till nästa års riksdag om höjning av det frivilliga sjukpenningtillägget till hemmame, motsvarande levnadskostnadernas ökning sedan föregående höjningstillfälle, *dels* utredning angående särskild tilläggssjukpenning för hemmavarande föräldrar som har vård om minderåriga barn.”

